

NORGES HØYESTERETT

Den 25. april 2017 avsa Høyesterett dom i

HR-2017-824-A, (sak nr. 2017/122), straffesak, anke over dom,

A (advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Eirik Stolt-Nielsen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Bergh**: Saken gjelder anke over domfellelse for å ha unnlatt å søke å avverge følgene av en straffbar handling.
- (2) Ved tiltalebeslutning 8. januar 2015 ble B tiltalt for drap på C. Handlingen skjedde 7. november 2013. Ved samme tiltalebeslutning ble D og A tiltalt for brudd på straffeloven 1902 § 139. Denne delen av tiltalen lød slik:

"II Straffeloven § 139

for å ha unnlatt å anmelde til politiet eller på annet måte å søke å avverge en straffbar handling eller følgene av den, på et tidspunkt da dette fortsatt var mulig og det fremstod som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen vil bli eller er begått.

Grunnlag:

Gjelder nr. 2 D og nr. 3 A.

Til tid og sted som nevnt i post I, og etter å ha overvært det hendelsesforløpet som der er beskrevet, unnlot de å tilkalle hjelp eller på annen måte bistå C, til tross for at han var i øyensynlig livsfare."

- (3) Ved Bergen tingretts dom 1. desember 2015 ble B og A domfelt i samsvar med tiltalen. D ble frifunnet. Domsslutningen for A lød slik:

"A, født 00.00.1974, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 139, til fengsel i 9 – ni – måneder, som er utholdt ved varetekt."

- (4) B og A anket tingrettens dom. Saken ble i lagmannsretten behandlet med lagrette. B ble domfelt også i lagmannsretten. Spørsmålet til lagretten for A lød slik:

"Er tiltalte A skyldig i å ha unnlatt å anmelde til politiet eller på annen måte å søke å avverge en straffbar handling eller følgene av den, på et tidspunkt da dette fortsatt var mulig og det fremstod som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen vil bli eller er begått, ved å ha forholdt seg slik:

Natt til torsdag 7. november 2013 i ---- etter å ha overvært at B stakk C en eller flere ganger med en saks, unnlot han å tilkalle hjelp eller på annen måte bistå, til tross for at C var i øyensynlig livsfare?"

- (5) Spørsmålet ble besvart ja.
- (6) For A lød domsslutningen i Gulating lagmannsrett dom 17. november 2016 slik:
- "A, født 00.00.1974, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 139 første ledd til en straff av fengsel i 1 – ett – år, som er utholdt ved varetekt."**
- (7) A anket til Høyesterett. Anken gjaldt saksbehandlingen, lovanvendelsen og straffutmålingen. Ved Høyesteretts ankeutvalgs beslutning 24. februar 2017 ble anken over lovanvendelsen og straffutmålingen tillatt fremmet.
- (8) *Jeg er kommet til at anken over lovanvendelsen må forkastes, men at straffen settes noe lavere enn i lagmannsrettens dom.*
- (9) Tiltalen er tatt ut etter straffeloven 1902 § 139 slik denne bestemmelsen lød på tidspunktet for handlingen. Den nye straffeloven, straffeloven 2005, trådte i kraft 1. oktober 2015. Straffeloven 2005 § 196 viderefører straffeloven 1902 § 139 uten endringer av betydning for denne saken. Det er da loven på handlingstidspunktet som skal anvendes, jf. straffeloven 2005 § 3 første ledd.
- (10) Straffeloven 1902 § 139 rammer både unnlatelse av å søke å avverge en straffbar handling på forhånd og unnlatelse av å søke å avverge følgene av en straffbar handling som allerede er begått. Bestemmelsen er, blant annet som følge av dette, noe komplisert bygget opp.
- (11) Det er på det rene at det i denne saken var begått en straffbar handling av slik karakter at det kunne oppstå en handleplikt etter bestemmelsen. Det omtvistede spørsmålet slik saken står for Høyesterett, er om lagmannsretten har bygget på en riktig lovforståelse når man har funnet at A unnlot "å søke å avverge" følgene av handlingen "på et tidspunkt da dette fortsatt er mulig".
- (12) Bestemmelsen gjelder en plikt til å søke å avverge. Det som må være mulig på tidspunktet for handlingen, er å *søke* å avverge følgen. Dette innebærer at det ikke inntreer noen handleplikt dersom følgen allerede er inntrådt eller er uunngåelig. Det ville i vår sak vært tilfelle dersom fornærmede allerede var død eller var så skadet at det ikke forelå noen mulighet for å redde ham.
- (13) At det endelige utfallet er usikkert, hindrer imidlertid ikke at det er mulig å *søke* å avverge følgen. Det må etter mitt syn innebære at handleplikten etter bestemmelsen inntreer selv

om det skulle være en betydelig mulighet for at forsøk på å avverge følgene ikke skulle føre frem.

- (14) Straffeloven 1902 § 139 ble noe endret i 2010. Formålet var å gi bestemmelsen et innhold helt i samsvar med den da vedtatte bestemmelsen i straffeloven 2005 § 196, se Prop. 116 L (2009–2010) side 17.
- (15) Slik loven lød frem til 2010, gjaldt plikten til å søke å avverge angitte straffbare handlinger eller følgene av disse bare dersom den aktuelle personen "til en tid da forbrytelsen eller dens følger ennå kunne forebygges, har fått pålitelig kunnskap om at den er i gjære eller er forøvd". Etter mitt syn støtter denne tidligere ordlyden at det ikke inngår i den objektive gjerningsbeskrivelsen at det faktisk var mulig å forebygge følgene av en straffbar handling. Begrepet "kunne forebygges" fremstår her i første rekke som et ledd i angivelsen av på hvilket tidspunkt nødvendig kunnskap må foreligge.
- (16) Det sentrale ved lovendringen i 2010 var å fjerne det strenge kravet om "pålitelig kunnskap". Denne endringen er uten betydning i denne saken. Det er ikke holdepunkter for at det ved lovendringen var tilsiktet endringer av betydning for det spørsmålet som foreligger her.
- (17) Den lovforståelsen jeg har gitt uttrykk for, har også støtte i eldre litteratur. I Kjerschows kommentarutgave til straffeloven, 1930, side 391, heter det:
- "Det kreves ikke bevis for, at foretatt avvergeshandling vilde ha hindret forbrytelsen eller forsøket eller følgene."**
- (18) Lagmannsretten var satt med lagrette. Lagmannsretten har i sin dom ikke behandlet skyldspørsmålet utover å vise til lagrettens kjennelse. Lagmannsretten har likevel gjengitt vesentlige deler av tingrettens dom.
- (19) Tingretten uttalte i sin dom at det var bevist at fornærmede kunne ha vært reddet dersom hjelp hadde blitt tilkalt, at A forsto at han trengte hjelp, og at det faktisk var mulig for A å skaffe hjelp. Ut fra det tingretten fant bevist, var det ingen tvil om A også handlet med forsett.
- (20) Jeg kan ikke se at det var noen forhold ved tingrettens lovanvendelse som ga grunn for fagdommerne i lagmannsretten til å behandle lovanvendelsen særskilt i sin dom.
- (21) I tilknytning til straffutmålingen uttalte en samlet lagmannsrett blant annet følgende:
- "I nærværende sak kunne A ved å gå tilbake et par meter fra drapsstedet ha slått alarm ved på russisk å varsle to rumenere som lå på et tilgrensende soverom. Om han det hadde gjort, er det overveiende sannsynlig at C kunne ha overlevet de 17 saksestikkene. Den rettsmedisinsk sakkyndige er klar på at det kan ha tatt opp til 30 minutter før C forblødde og døde."**
- (22) Ut fra jeg har påpekt ovenfor, kan jeg ikke se at disse uttalelsene bygger på noen uriktig lovforståelse. Det er ikke noen vilkår for domfellelse at fornærmede faktisk ville ha overlevd dersom han hadde fått hjelp. Når lagmannsretten uttaler at det er "overveiende sannsynlig" at han "kunne ha overlevet", må dette forstås slik at man ved straffutmålingen

har lagt en viss vekt på at det faktisk er en stor grad av sannsynlighet for at en annen handlemåte fra A ville ha reddet fornærmedes liv. Det innebærer ingen feil.

- (23) Ved straffutmålingen har Høyesterett full kompetanse. Strafferammen ved overtredelse av straffeloven 1902 § 139 første ledd er fengsel inntil ett år. Den straffen lagmannsretten har utmålt, er dermed lovens maksimumsstraff. Etter mitt syn bør det tas utgangspunkt i at lovbestemmelsen rammer en rekke handlinger av forskjellig karakter og alvorlighet, også handlinger som er mer alvorlige enn i den foreliggende saken. Utgangspunktet for straffutmålingen bør da være noe lavere enn lovens maksimum.
- (24) Aktor har fremhevet at A gjennom sin forklaring har ytet et vesentlig bidrag til oppklaring av saken når det gjelder selve drapshandlingen. Dette må tillegges vekt i formildende retning ved straffutmålingen. Det må også tas hensyn til at den samlede saksbehandlingstiden er blitt lang. A ble opprinnelig varetektsfengslet siktet for medvirkning til selve drapshandlingen. Den straffen som utmåles, er som følge av dette sonet ved varetektsfengsel, som må anses mer belastende enn ordinær soning. Samlet er jeg kommet til at straffen bør settes til fengsel i åtte måneder.
- (25) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at fengselsstraffen settes til 8 – åtte – måneder. For øvrig forkastes anken.

- (26) Dommer **Webster:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (27) Dommer **Kallerud:** Likeså.
- (28) Kst. dommer **Kaasen:** Likeså.
- (29) Dommer **Endresen:** Likeså.
- (30) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at fengselsstraffen settes til 8 – åtte – måneder. For øvrig forkastes anken.

Riktig utskrift bekreftes: